

**2. ULUSLARARASI DERGİ KARADENİZ SOSYAL
BİLİMLER SEMPOZYUMU**

**2ND INTERNATIONAL BLACK SEA JOURNAL
SOCIAL SCIENCES SYMPOSIUM**

SEMPOZYUM BİLDİRİLER KİTABI

THE BOOK OF PROCEEDINGS

21-23 HAZİRAN - 2019

21-23 JUNE - 2019

GİRESUN – TÜRKİYE

GİRESUN - TURKEY

EDİTÖR: DOÇ. DR. VEDİ AŞKAROĞLU

BİLİM KURULU

Prof. Dr. A. Bican ERCİLASUN (Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Abdilhan TULEYJANOV (Ardahan Üniversitesi – Türkiye)
Prof. Dr. Abdullah KORKMAZ (İnönü Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Abdulvahap TAŞTAN (Erciyes Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Abide DOĞAN (Hacettepe Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Adnan AKGÜN (Marmara Üniversitesi, - Türkiye)
Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU (Marmara Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ahmet CİHAN (Nevşehir Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Aleksander KADİRBAYEV (Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Alekseyev Anatoly NIKOLAYEVIC (RAN - Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Ali AKAR (Muğla Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ali DUYMAZ (Balıkesir Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ali GÜLTEKİN (Osman Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ali Osman GÜNDOĞAN (Muğla Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Alimcan İNAYET (Ege Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Anatoly A. BURTSEV (Ammasov Yakutsk State Üniversitesi)
Prof. Dr. Asiye Mevhibe COŞAR (Karadeniz Teknik Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ayla KAŞOĞLU (Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Aynur KOÇAK (Yıldız Teknik Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Berrak TARANÇ – (Ege Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Betül KARAGÖZ (Giresun Üniversitesi- Türkiye)
Prof. Dr. Birsan KARACA (Ankara Üniversitesi – Türkiye)
Prof. Dr. Bravina Rozalia INNOKENTYEVNA (SAHA Republic -Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Caval KAYA (Ardahan Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Cemal SAKALLI (Mersin Üniversitesi – Türkiye)
Prof. Dr. Ceval KAYA (Ardahan Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Cevat BAŞARAN (Atatürk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Dimitri D. VASİLEV (Moskova Bilimler Akademisi)
Prof. Dr. Elena ARABADJİ (Melitopol Devlet Üniversitesi)
Prof. Dr. Elfina SİBGATULLİNA (Moskova Bilimler Akademisi - Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Enver SARI (Giresun Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Enver TÖRE (Artvin Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Faruk ÇOLAK (Niğde Üniversitesi –Türkiye)
Prof. Dr. Faruk KOCACIK (Cumhuriyet Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Figen GÜRİSOY (Ankara Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (Emekli)
Prof. Dr. Fitnat KAPTAN (Hacettepe Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Gavril GAVRILEVIÇ FILIPPOV (NEF Üniversitesi - Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Güler GÜLSEVİN (TDK - Türkiye)
Prof. Dr. Hakan POYRAZ (Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Hakkı YAZICI (Kocatepe Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Halil İbrahim USTA (Ankara Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Halit ÇAL (Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU (Atatürk Üniversitesi - Türkiye)

Prof. Dr. Hande BİRKALAN-GEDİK (Yeditepe Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Harun GÜNGÖR (Emekli)
Prof. Dr. Hasan BAHAR (Selçuk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Haydar ÖZTAŞ (Selçuk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Hikmet KORAŞ (Niğde Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Hülya SAVRAN (Balıkesir Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Hüseyin TÜRK (Ardahan Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. İbrahim Ethem ATNUR (Atatürk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. İbrahim ŞAHİN –(Osman Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU –(19 Mayıs Üniversitesi – Türkiye)
Prof. Dr. İbrahim TÜZER (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi- Türkiye)
Prof. Dr. İhsan BULUT (Akdeniz Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. İsmail KERİMOV –(Pedagogical Üniversitesi of Crimea State - Kırım)
Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Muğla Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Kadir GÜLKAYRAN – (Iran)
Prof. Dr. Kamil VELİ (İstanbul Aydın Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Kerem KARABULUT (Atatürk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN (Erciyes Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Layli ÜKÜBAYEVA (Manas Üniversitesi - Kırgızistan)
Prof. Dr. Mambetturdu MAMBETAKUN (Şincan Pedagogy Üniversitesi, Çin)
Prof. Dr. Maria CİKİA (Oriental Institute - Gürcistan)
Prof. Dr. Mediha GÖBENLİ KOÇ (Yeditepe Üniversitesi – Türkiye)
Prof. Dr. Medine SİVRİ (Osman Gazi Üniversitesi – Türkiye)
Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL (Amasya Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Mehmet OKUR (Karadeniz Teknik Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Muhtar KAZIMOĞLU İMANOV (National Academy of Sciences – Azerbaycan)
Prof. Dr. Muhtar KUTLU (Ankara Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Musa ŞAŞMAZ (Niğde Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Mustafa ÖNER (Ege Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Mustafa ÜNAL (Erciyes Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Nalan BÜYÜKKANTARCIOĞLU (Hacettepe Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Natalie KONONENKO (Alberta Üniversitesi - Kanada)
Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT (Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Necati DEMİR (Gazi Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Nevin GÜNGÖR ERGAN (Hacettepe Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Nilgün CIBLAK COŞKUN (Mersin Üniversitesi – Türkiye)
Prof. Dr. Olga MELNITCHOUK (NEF Üniversitesi - Yakutistan - Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Orhan GÖKÇE (Selçuk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Orhan Kemal TAVUKÇU (Rize Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ömür CEYLAN (Kültür Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Özdemir KOÇAK (Selçuk Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU (Hacettepe Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Perizat Abdullayeva (Elfarabi Üniversitesi – Kazakistan)
Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ (Maltepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Ramazan ÖZEY (Marmara Üniversitesi - Türkiye)
Prof. Dr. Ravşangül A. AVAKOVA (Elfarabi Üniversitesi – Kazakistan)
Prof. Dr. Recai KARAHAN (Yüzüncü Yıl Üniversitesi - Türkiye)

Hüseyin Cahit Yalçın ve ‘Hayâl İçinde’ Kurgusal Bir Evren

Doç. Dr. Veysel Şahin

(TÜRKİYE)

ÖZET

Hüseyin Cahit Yalçın, Servet-i Fünun edebiyatının (Edebiyat-ı Cedide) önemli isimlerindendir. Hüseyin Cahit yazdığı anlatılarının çoğunda kendini ve Servet-i Fünun neslini temsil eden gençlerin karamsarlığını, hayattan ve toplumdan uzaklaşarak tabiata ve hayâlî aşklara sığınmasını irdeler. Bazı anlatılarında fedailikten sıyrılıp bir çeşit sosyal tasvire, özellikle kadınların toplum hayatındaki yerini ve uğradıkları haksızlıkları göstermeye yönelir.

Hüseyin Cahit Yalçın’ın ‘Hayâl İçinde’ romanı, ilk olarak Servet-i Fünun’da tefrika edilir ve 1901 yılında Âlem Matbaası’nda tarafından İstanbul’da basılır. Eser yazarın ‘Nâdide’ adlı eserinden yedi yıl sonra yazılır ve önceki eserinden farklılık gösterir. Bu romanda hayâl unsurların, gelip geçici hayattaki olguları ve gençliğin verdiği hazin bir hayâl dünyası gibi sorunları ele almaktadır. Yazarın hayatından izler taşıyan eserde Nezih adlı temiz ve yüksek ideallere sahip bir gencin İstanbul’da bir Rum kızına aşık oluşu ve bu sebeple hayatın acı gerçekleriyle yüz yüze gelişi hareketli bir şekilde anlatılır. Bu dönemin birçok eseri gibi hayâl hakikat çatışmasına dayanan roman, şüpheli ve inkarcı bir genç haline gelen Nezih’in karamsar bir kimliğe dönüşmesiyle sona erer.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Cahit Yalçın, ‘Hayâl İçinde’ anlatı kişileri, mekânsal kurgu, izleksel düzlem.

Hüseyin Cahit Yalçın and ‘Hayâl İçinde’ Fictional Universe

ABSTRACT

Hüseyin Cahit is one of the important names of Servet-i Fünun literature (Edebiyat-ı Cedide). In most of the stories he wrote in this period, he tells about the pessimism of the young people who represent the generation of Servet-i Fünun and the refuge of nature and imaginary love by moving away from life and society. Some of his stories are devoted to a sort of social depiction, to the place of life that surrounds the environment, and to the injustices they have suffered.

Hüseyin Cahit Yalçın's ‘Hayâl İçinde’ novel Servet-i Fünun is serialized and the first edition of it is published in Alem Matbaası in Istanbul in 1901. The work is written seven years after his work "Nâdide" and is very different from the previous work. In this novel, topics such as imagination, the phenomenon of transient life, and the situation of the youth are discussed, such as the world of dreams. In a work bearing the traces of the author's life, Nezih is described as a young person with a clean and high ideals who falls in love with a Greek girl in Istanbul and therefore comes face to face with the bitter truths of life. Like many works of this period, the novel, based on a dream-like truth, ends with Nezih's pessimism, which became a skeptic and disbelieving teenager.

Keywords: Hüseyin Cahit Yalçın, ‘Hayâl İçinde’ contacts narrative, spatial fiction, a plane of the frame.

GİRİŞ

Hayat ve Hayâl Düzleminde HÜSEYİN CAHİT YALÇIN’IN

Hüseyin Cahit Yalçın 1875 yılında Balıkesir’de doğar. Babası Maliye memuru Ali Rıza Efendi, annesi Fatma Neyyire Hanım’dır. İlk ve orta öğrenimini Serez’de ve İstanbul’da yaptı. 1893’te girdi, Mülkiye Mektebi’ni 1896’da bitirdikten sonra 1901 yılına kadar Maarif Nezareti’nin çeşitli kalemlerinde çalışır. 1901-1908 arasında Vefa ve Mercan idadilerinde öğretmenlik ve müdürlük yaptı. II. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte İttihatçıların safında hareketli bir siyasî hayata atılır. 1 Ağustos 1908’de Hüseyin Kazım Kadri ve Tevfik Fikret’le birlikte Tanin gazetesini çıkarmaya başlar. Bu sırada yapılan seçimlerde İstanbul mebusu olarak meclise girer. Aynı dönemde birçok gazeteciyle girdiği polemikleriyle geniş yankı uyandırdı ve basında büyük şöhret kazanır (Kutlu, 1972: 235-236).

Hüseyin Cahit Yalçın Cumhuriyet’in ilk yıllarından Atatürk’ün ölümüne kadar geçen dönemde Atatürk’e ve İnönü hükümetlerine yönelttiği sert eleştiriler ve İttihatçı kadroyu ısrarla savunması yüzünden üç defa tutuklanıp İstiklal Mahkemesi’ne sevk edilir Yalçın, ikinci kaz yargılandığı mahkemece vatana ihanet suçundan 1925 Mayıs’ında Çorum’da müebbet sürgün cezasına çarptılır. Ancak ceza kanununda yapılan bir derişiklikle bir yıl sonra cezasını tamamlamayı sayıldı ve İstanbul’a döner. Atatürk’ün ölümüne kadar siyasetin dışında kalır ve kendisine hiçbir memuriyet verilmez. Yazar, Türkçe ’ye çevirip yayımladığı eserlerin geliriyle geçinmeye çalışır (Tunç, 2012: 7). Bu arada dönemin önemli fikir dergilerinden ‘Fikir Hareketlerini’ çıkarır. (1933-1940). 1938’de Cumhurbaşkanı seçilen İnönü’nün teklifi üzerine yeniden siyasete dönen yazar. 1939- 1954 yıllarında Cumhuriyet Halk Partisi’nden Çankırı, İstanbul ve Kars milletvekilliği yapar. Hüseyin Cahit Yalçın, Tanin ve Ulus gazetelerinde özellikle 1948’den sonra Demokrat Parti’ye karşı çok sert bir mücadeleye girişir ve Aralık 1954’te yetmiş dokuz yaşında iken yirmi altı ay hapse mahkûm edilir. Başında çıkan büyük gürültüler üzerine üç buçuk ay sonra serbest bırakılır. Bu olayın ardından Hüseyin Cahit Yalçın Demokrat Parti’ye karşı muhalefete devam eder. Hüseyin Cahit Yalçın Adaylığını koyduğu 1957 seçimlerine çok az bir süre kala 18 Ekim 1957’de zatürreden ölür (Huyugüzel, 1984: 300). Kabri Feriköy Mezarlığı’ndadır.

Edebiyat Dünyasında Kimlikleşen Bir Yüz: Hüseyin Cahit

Ahmet Mithat Efendi, Nâmık Kemal ve Beşir Fuat’ın yanı sıra Fransız realistlerinden etkilenen Hüseyin Cahit, edebî hayatına 1891’de yazdığı ‘Nadide’ romanıyla başlar (Tunç, 2012: 5). Servet-i Fünun’da 1897’den itibaren yayımladığı hikâye, roman ve edebî tenkitlerle genişleyerek devam eder. Fransızcadan çevirdiği bir yazısı yüzünden derginin 1901’de kapatılmasından sonra edebiyattan ayrılmış ve 1922’de neşrettiği ‘Niçin Aldatırlarmış?’ adlı hikâye kitabıyla edebiyat dünyasına tekrar dönmüşse de bu dönüş devamlı olur. Hüseyin Cahit, Servet-i Fünun edebiyatının (Edebiyat-ı Cedide) önemli isimlerindendir. Bu devrede kaleme aldığı eserlerinde kendini ve Servet-i Fünun neslini temsil eden gençlerin karamsarlığını, hayattan ve toplumdan uzaklaşarak tabiata ve Hayâlî aşklara sığınmasını anlatır. Bazı anlatılarında fedailikten sıyrılıp bir çeşit sosyal tasvire, özellikle kadınların toplum hayatındaki yerini ve uğradıkları haksızlıkları göstermeye yönelir. ‘Nadide’ adlı romanı Ahmet Mithat Efendi’nin tesiriyle yazılmış acemilik devrine ait bir cinayet romanıdır. Servet-i Fünun’da tefrika edilen ‘Hayâl İçinde’* adlı romanı onun edebî eserleri arasında en önemlisidir. Yazarın hayatından izler taşıyan eserde Nezih adlı temiz ve yüksek ideallere sahip bir gencin İstanbul’da bir Rum kızına âşık oluşu ve bu sebeple hayatın acı gerçekleriyle yüz yüze geliş hareketli bir şekilde anlatılır Bu dönemin birçok eseri gibi hayâl hakikat çatışmasına dayanan

* ‘Hayâl içinde’: Yalçın, Hüseyin Cahit (2012), **Hayâl İçinde**, (Haz. Gökhan Tunç), Orion Kitapevi, İstanbul.

roman, şüpheli ve inkârcı bir genç haline gelen Nezihi'nin koyu bir determinizme sürüklenmesiyle sona erer (Tunç, 2012: 12).

Asıl şöhretini bu dönemde edebî tenkit ve polemikleriyle kazanan Hüseyin Cahit Yalçın, Servet-i Fünun edebiyatına yöneltilen eleştirilere etkili ve susturucu cevaplar verir. Hüseyin Cahit, bu konu etrafındaki görüşlerini şöyle açıklar; "Avrupa'da 'edebiyat' kelimesinden anlaşılan mananın tam karşılığı olan edebiyat, bizde, bence, Servet-i Fünun ile başlar. Servet-i Fünun edebi-yatıdır ki bizim edebiyatımız da Avrupa kılığı takınmış, medeniyet şeklini almıştır." (Tanpınar, 1995: 275-278) Bu eleştirilerde estetik, edebiyat tarihi, roman sanatı ve roman tenkidine dair birçok husus söz konusu edilir. Batı edebiyatı akımları ve büyük romancılar tanıtılır. Servet-i Fünun, Tercümân-ı Hakikat, Sabah, Şûrâ-yı Ümmet, Saâdet, Aşıyan, İkdâm, Tarık ve Türk Yurdu gibi yayın organlarında neşredilen bu yazılar 1933-1940 yılları arasında Fikir Hareketleri'nde çıkan çok sayıda edebî tenkitle büyük bir sayıya ulaşır. II. Meşrutiyet'ten hayatının son günlerine kadar Tanin, Ulus, İstanbul ve Halkçı dergi ve gazetelerinde yayımladığı siyasî makaleler kaleme alan Yalçın bu yazılarda millî hâkimiyet, hürriyetçi parlamentarizm, liberalizm, evrimcilik ve ferdiyetçilik yolundaki fikirler de sık sık vurgular. Siyasî yazılarının dışında onun özellikle Cumhuriyet'ten sonra çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanan hatıra, sohbet, gezi ve deneme türlerinde birçok yazısı vardır (Huyugüzel, 1984: 295-300).

Hüseyin Cahit'in bir diğer önemli yönü de 1896-1948 yılları arasında devam eden tercüme faaliyetleridir. Kültür tarihinde kendisine büyük bir yer kazandıran bu yayınlarına bir bütün halinde bakıldığında bunun olağanüstü bir çalışma olduğu görülür. Fransızca, İtalyanca ve İngilizceden yapılan ve tamamı 26.000 sayfaya ulaşır. Bütün bu yönleriyle Hüseyin Cahit, çok tepki uyandıran siyasal aşırılıklarına rağmen II. Abdülhamid, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinin edebiyat, siyaset ve fikir tarihinde dikkate alınması gereken önemli bir şahsiyettir (Huyugüzel, 1984: 300-301).

Hüseyin Cahit Yalçın, Meşrutiyetten sonra gazeteciliği meslek edindiği için o yolda ün salar. Ancak onun edebî kişiliği de inkâr edilemez. Edebiyatı Cedide'den sonra kaleme aldığı eserlerin, özellikle cumhuriyet döneminde yazdığı deneme, sohbet ve hatıralarının Türk edebiyatının önemli örnekleri arasında yerini alır (Bengi, 2000: 30-31). Hüseyin Cahit Yalçın, fikir ve edebiyat hayatında sadece Batı'ya yönelmemiştir. Onun eserlerinde bütün dünyanın siyesi ve edebi etkisi vardır (Bengi, 2000: 30-31).

Fikir Hareketleri'nde derginin yönetiminde baştan sona yazımına kadar tüm yükü omuzlayan Hüseyin Cahit Yalçın, 1935'ten 1946'ya kadar haftalık magazin dergisi Yedigün' de temiz bir Türkçe ve rahat, sade, akıcı, bir üslupla sohbet, deneme gezi yazısı türünde yazılar yazar. (Bengi, 2000: 30-31). Yazar türünün en güzel örnekleri arasında olan bu yazıları ve Fikir Hareketleri'ndeki edebî tenkitleriyle edebiyatla yeniden ilişki kurar (Bengi, 2000: 31-32).

Hüseyin Cahit, 'Hayâl İçinde' adlı eserinin ikinci cildini de yazmayı ve basın dünyasını anlatacağı bu kitaba 'Hakikat Pençesinde' adını vermeyi planladıysa da bunu gerçekleştirememiştir (Yalçın, 2002: 143-145).

Siyasi Bir Kimlik Olarak: Hüseyin Cahit

Yaşadığı dönem, çevre, okuduğu kitapların etkisi ve hürriyet sevdasıyla daha küçük yaşlardan itibaren siyasete ilgi duyan Hüseyin Cahit, İttihat ve Terakki hareketine destek vermekle birlikte aktif politika konusunda başlangıçta oldukça cesaretsiz kalmıştır. Belki de bir anlamda ihtiyatlı yaklaşıma özen göstermiş, çeşitli vesilelerle İttihat ve Terakki çevresinden gelen tekliflere olumsuz bir yaklaşım sergiler. Onun çeşitli gruplara, partilere katılmaya gibi bir hevesi olmakla birlikte, sonucuna katlanmasına da göz yumacağını gerektiğini bilir. Bazı çelişkiler içerisinde kalıp yanlış karar vermemeye de çalışır (Bengi, 2000: 105).

II. Meşrutiyet, Hüseyin Cahit'in hayatında ömrünün sonuna kadar kaderini etkileyen önemli siyasi gelişmelerle dolu bir dönemdir. Kızının vefatı ve Servet-i Fünun dergisinin kapanmasından sonra bir durgunluk dönemine giren Hüseyin Cahit, II. Meşrutiyet'in ilanı ile yeniden kendi düşünsel dünyasına döner (Bengi, 2000: 107).

İttihat ve Terakki'nin partileşmesi ve Hüseyin Cahit'in partiye girişi hakkındaki çalışmalar sürdürülüp, onun parti tarafından İstanbul milletvekili adaylığı önerilir. Bu öneriyi bir akşam vakti Aksaray'daki evine gelen Mithat Şükrü ilettiği;

"Bunun için önce Cemiyet'e girmeniz gerekiyor. Kabul ediyorsanız, adaylığınız açıklanacaktır."

Hüseyin Cahit, bağımsız adaylıktan yana olup daha sonra karşı koyduysa da sonunda İTC listesinden adaylığı kabul eder.

Hüseyin Cahit, bir özgürlük tutkunudur. Türk basınında altmış yılı aşan yazı hayatı boyunca daima genç bir savaşçı azmiyle özgürlük mücadelesine sürdürür. Meşrutiyet öncesinde, suçlandığı dönemlerde bile bu mücadelesinden taviz vermez (Bengi, 2000: 288).

Hüseyin Cahit, Meşrutiyet'ten sonraki dönemde, İmparatorluğun bölünmesine karşı bir tedbir önce Osmanlı Milliyetçiliği görüşünü savunmuş, daha sonra bu görüşte Türklük unusuru ağır basar. Yalçın'ın, İttihat ve Terakki içindeki Türkçü kesimin içinde yer aldığı söylenebilir (Bengi, 2000: 288).

Hüseyin Cahit Yalçın'ın edebiyat iklimine şu eserleri bırakır. Yazarın **(Romanları;** "Nadide, 1892", "Hayâl İçinde, 1901), **(Hikâyeleri;** "Hayât-ı Muhayyel", 1899", "Hayât-ı Hakikiye Sahneleri", 1909", "Niçin Aldatırlarmış", 1922", **(Ders Kitabı;** "Türkçe Sarf ve Nahiv", 1908"), **(Anılar, Fikrî Eserler;** "Kavgalarım", 1910, "Edebî Hatıralar", 1935, "Talât Paşa", 1943), "Benim Görüşümle Olaylar 1", 1946), "Benim Görüşümle Olaylar 2", 1946, "Benim Görüşümle Olaylar 3", 1946, "Benim Görüşümle Olayla", "Komünist Tahrikleri Karşısında", 1947, "Seçme Makaleler", 1951, "Siyasi Anılar"), **(Gezi Notları;** İngiltere Notları", 1939, "Fransa'da Bir Hafta", 1940, "Demokrasi Diyarında", 1943, "Seyahat Notları", 1944, "Seyahat Notları", 1946, "Avrupa'da Bir Dolaşma", 1946) adlı çalışmaları onun edebiyat dünyasının metinleşen yüzüdür (Kutlu, 1972: 238).

1. 'HAYÂL İÇİNDE' HAYATIN METİNLEŞEN HALLERİ

Hüseyin Cahit Yalçın'ın 'Hayâl İçinde' romanı ilk baskısı 1901 yılında Âlem Matbaası'nda İstanbul'da basılır. Bu roman yazarın ilk eseri olan 'Nâdide'den yedi yıl sonra yazılır. Aradan geçen yıllar zarfında yazarın hem fikri ve kültürel yapısı hem de roman anlayışı değişir. Bu bakımdan bu iki roman vak'a, vak'anın yapısı ve dil, üslup yönlerinden sanki iki ayrı yazarın eseri gibidirler.

'Hayâl İçinde' romanında hayâl unsurların, gelip geçici hayattaki olguları ve gençliğin verdiği hazin bir hayâl dünyası gibi sorunları ele almaktadır. Halid Ziya, Hüseyin Cahit'in 'Hayâl İçinde' adlı eserine Fransız edebiyatında benzer eserler bulunduğunu dile getirir. Fransız edebiyatında benzer eserlerin Alfred Capus'nünkiler olduğunu vurgular. Halid Ziya bu eserlerde yaşamların basit ve sade betimlemelere sahip olması dolayısıyla Fransız yazarın eserleriyle *Hayâl İçinde* arasında bağ kurar (Uşaklıgil: 1987: 596).

Romanda yazar, Nezih adlı on yedi yaşındaki bir idadî öğrencisinin – Nezih yazarın kendisidir- başından geçen romantik aşk macerasını konu edinir (Tuncer, 1992: 167). Nezih'in bir Rum kızı Alis'e (İzmaro) olan sevgisinden doğan Hayâlleri, heyecanları ve çektiği acılar anlatının izleksel dokusunu oluşturur. Yazarın ifadesiyle 'Hayâl İçinde' belki daha hakikat ile çarpışmamış bir gencin henüz Hayâl âleminde yüzerken duyduğu heyecanlardan ibarettir. Yazarın 'Hayâl İçinde' adlı eserinden sonra 'Hakikat Pençesinde' adlı bir

kitabı yazmayı tasarladığını, ancak yazamadığını, bu nedenle “O zaman üzerine psikolojik ve toplumsal bir belgeden yoksun kaldığını” (Yalçın, 2002: 143-145) dile getirir.

Hüseyin Cahit Yalçın’ın, Nezih’in yaşadığı bu tek taraflı aşkı anlatırken aslında tecrübesiz bir gencin hayatla temasa geldikten sonra kişiliğinde meydana gelen değişmeyi vermek istemiştir. Nitekim ki saf, Hayâlperest ve idealist bir genç olan Nezih, romanın sonunda yazarın deyimiyle septik ve inkârcı bir hale gelir ve determinizme doğru sürüklenir. Nezih’in bir taraftan hayatın gerçekleri, bir taraftan da farklı bir âlem ve yaşama tarzı ile karşılaşmasından doğan duyguları, heyecanları ve benliğindeki değişme anlatılmış olmaktadır.

Hüseyin Cahit Yalçın’ın kitapları arasındaki benzerlik son derece dikkat çekmektedir. ‘Hayat-ı Muhayyel, Hayâl İçinde, Hayat-ı Hakikiye Sahneleri’ adlı eserlerinde hayat, hayâl ve hakikat kavramları anlatıların temel unsurlarını oluşturur. (Baş, 2010: 330) Bu durum Servet-i Fünun edebiyatının izleksel bakımından taşıdığı en önemli bir özelliklerindendir. Hayatın Hayâl ile hakikatin beraber yer aldığı ve çatıştığı bir sahne olması ve daha kısa bir ifade ile Hayâl – hakikat çatışmasıdır (Huyugüzel, 1984: 201).

‘Hayâl İçinde’ romanında Tanrısal bakış açısı, romanın başkışısı Nezih’i merkez alarak onu bütün yönleriyle tanıtır. Anlatıcı, ilk kısımda Tepebaşı bahçesinin tasviriyle başlar. Nezih’in arkadaşlarından Ziya’nın; Nezih’i, Şükrü’yü alıp Tepebaşı bahçesine götürmesidir. Nezih’in Hayâl dünyasındaki olguları tek tek ele alır. Nezih’in aşkını ele aldığı tek taraflı bir şekilde okuyucuya sunar. Nezih’in Tepebaşı’na gitmesiyle her şey başlar. Diğer günler oraya gidemediği için canı sıkılır. Yazar bunu okuyucuya yansıtmaktadır. Anlatıcının Tanrısal bir güçle Nezih’in Hayâl dünyasını ve bunu dışavurumunu kahramanın tanıtmasını imkân sunar. Nezih’in Tepebaşı bahçesinde, Büyükada’ da Hayâlindeki aşkı görmesi için gitmesiyle anlatıma büyük katkısı olur;

“Nezih Tepebaşı bahçesinde arkadaşlarıyla otururken Rum asıllı Diypulo ailesinden iç kızı görür ve bunlar arasında sonradan isminin Alis olduğunu öğreneceği kızı beğenir. Nezih, Alis’ten öylesine etkilenmiştir ki onu görmek için daha önce gitmediği Tepebaşı Bahçesini sürekli bir şekilde ziyaret etmeye başlar. Nitekim aşka inanmayan Nezih’in Alis’e olan ilgisi gittikçe platonik bir aşk niteliğini kazanır. Nezih’in davranışlarını ve düşüncelerinin merkezinde sürekli Alis vardır. Onu görmek için Tepebaşı’na, daha sonra Büyükada’ya gider.” (Hayâl içinde, s. 9).

Nezih’in Hayâl dünyasını ve Hayâldeki aşkını, tek taraflı olan aşkı için her şeyi yaptığını vurgulamaktadır. Bunu da okuyucunun görmesine, bilmesine hâkim olarak anlatır. Genel olarak romanın anlatımı ve konusu hakkında Hüseyin Cahit Yalçın, Edebi Anılarında şu bilgiyi verir;

“Lisenin üçüncü sınıfındayken bir akşam Tepebaşı Bahçesi’ne gitmiştir. Rastlantıyla yanımızdaki masada birtakım genç kızlar oturuyorlardı. İşte roman böyle başladı. Hayâl İçinde’ de gördüğümüz yolda sürdü ve o biçimde bitti. Yalnız adlar biraz değişti. Gerçekte ‘Sevastopulo’ aile adını taşıyan kızlar romanda ‘Diypulo’ adını aldı. İşte bu kadar.” (Yalçın, 2002: 141).

Hüseyin Cahit, kendi başından geçen olayı kendi bakış açısıyla sözünü Nezih adlı başkışiye bırakır. Yapmak ve anlatmak istediklerini anlatı kişisi Nezih’e yaptırır veya söyletir. Anlatım gücü, kullanılan kelimeler ve Nezih’in Hayâl dünyasını kendisi şekillendirir. Bu şekilde Nezih’in aşkı Hüseyin Cahit’in düşüncelerini ortaya çıkar.

‘Hayâl İçinde’ romanın başkışisi Nezih’tir. Nezih başlangıçta hayat sevgisiyle, memleketine sanat yoluyla hizmet etmek idealiyle dolu, saf bir delikanlıdır. Diypulolar ve hayatın gerçekleri, onu sonradan bedbinliğe sevk eder ve dünya görüşünün değişmesine sebep olurlar. Mizacı açısından o; mahcup, çekingen ve saf bir idadi öğrencisidir. Hayâlperesttir. Roman boyunca Diypulolara duyduğu aşktan doğan

Hayâl ve ümitleri daima bu sağlam fakat zalim muhakemenin ağına düşer ve her defasında da ona yenilir. Nezih Hayâl kırıklığını keskin istihzasıyla örtmeye çalışır. Gerçekte bu istihza onun en önemli karakter özelliklerinden birisidir. Kendini roman kişisi olarak tanıtan “Ben”, Nezih roman kurgusunu şekillendiren temel anlatı kişisidir.

Nezih yeteneklerine güvenen başarılı bir öğrencidir. Okulda arkadaşlarıyla yaptığı kadın ve aşk üzerindeki tartışmalarda arkadaşlarından farklı ve üstün gözükür. Şüphesiz bu, onun geniş okuma ve çeviri faaliyeti ve kendisini bir roman ve anlatı yazarı olarak görmesiyle ilgilidir. Anlatı kişisi Nezih ders sırasında dahi Fransızca kitapları okur ve (Montepinlerin, Rizhebourgların, Jules Vernelerin, Ohnetlerin) Ohnet’in Dette de Haine adlı eserlerin çeviriler yapar (Tunç, 2012: 10)- (Baş, 2010: 324). Nezih, realist bir roman ve hikâye yazarı olmak ve bu yoldan memleketine hizmet etmek idealindedir. Nitekim bir romanı ve birkaç hikâyesi de basılır (Huyugüzel, 1982: 207);

“Her çatışma, oyunu idare eden biri tarafından tahrik edilir. Bu, Souriau’nun tematik güç olarak adlandırdığı vakaya ilk dramatik hamleyi veren şahıstır. Asıl kahramanın hareketi, bir arzudan, bir ihtiyaçtan veya bir endişeden kaynaklanabilir.” (Aktaş, 2003: 138).

Nezih’in Diyakulolarla karşılaşmadan önce hayat hakkında hiçbir tecrübesi yoktur. Üstelik okuduğu eserler onu çok zihni ve kitabi bir hale getirir. O, aşkı herkes gibi sıradanlaşan bir olguymuş gibi hareket eder. Fakat kızlarla karşılaşması, onu birdenbire hayatla paranın gücü ve sosyal adaletsizlik fikriyle karşı karşıya getirir. Nezih’in hayat anlayışı, hayata bakış tarzı bu noktadan sonra değişmeye başlar. Nezih, parasız ve fakirdir. Ama hayatta geçerli olan; liyakat, meziyet, iktidar gibi nitelikler değil; zenginlik, şıklık, zerafet gibi şeylerdir. Böyle olmasına rağmen Diyakulolar’ın peşinden sürekli koşar, Nezih’in batıya duyduğu hayranlığını da göz önüne getirebiliriz. Hayatın olumsuz koşulları Nezih’i İzmaro’ya olan aşkından vazgeçirir. Nezih sonlara doğru bütün inanç ve ideallerini kaybetmiş şüphe tereddüt ve inkârlar içinde kıvranan bedbin bir genç haline gelir;

“Nezih’in olgunlaşma sürecini konu edindiği için bir “bildungsroman” olarak tanımlanabilir. Ancak söz konusu romanda merkezi kişi bahsedilmesi nedeniyle bu metni, “bildungsroman”ın bir türü olan “künstlerroman” olarak nitelemenin daha doğrusu olacağı öne sürülebilir. Nezih’in sanatçı olması Hüseyin Cahit Yalçın’ın sanatçıya ait sorumlulukları bir roman kişisi aracılığıyla okura sunması konusunda da bir aracı olmuştur.” (Hayâl içinde s.9-10).

Hayâl içinde’ romanın merkezi kişisi Nezih ile ‘Mai ve Siyah’ adlı romanın kişisi Ahmet Cemil arasında bazı benzerlikler vardır. Örneğin Nezih de Ahmet Cemil gibi sanatçı olmak ister. Bu dönemde roman kahramanlarının birçoğunun aynı zamanda şair ya da yazar olması dönemin öne çıkan temel unsurudur. Örneğin;

“‘Mai ve Siya’ta Ahmed Cemil, Hüseyin Nazmi, ‘Fatin Dilâver Efendi’; ‘Bir Ölünün Defteri’nde Hüsam; ‘Ferdî ve Şürekâsı’nda İsmail Tayfur; ‘Genç Kız Kalbi’nde Behiç; ‘Menekşe’de Bülend; ‘Son Yıldız’da Fahri Cemal; ‘Hayâl İçinde’de Nezih; ‘Salon Köşeleri’nde Şekip, şair ya da yazardırlar. Bunların dışında kalan kahramanlar da amatörce ya da çok iyi bir okuyucu olarak Batı edebiyatına yakın bir ilgi duyar.” (Kavcar, 1985: 64-65).

Ayrıca her ikisi de âşık oldukları kişiyi elde edemez. Her ikisi de hayâl içinde yaşamış; ama daha sonra hayatın acı verici gerçeklerini anlamak zorunda kalmışlardır. Romanın geçtiği mekânlar konusunda benzerlikler vardır. Bu benzerlikler Tepebaşı Bahçesi, Taksim Bahçesi, Bon Marche mekânları kapsar. Nitekim ‘Mai ve Siyah’ta, psikanalitik bir değerlendirmeye tabi tutulan Ahmet Cemil denize bakıp ölmeyi istemiş durumunun benzerinin Nezih’te de gözlemlenmesi dikkat çekicidir (Tunç, 2012: 13).

Nezih, Tanzimat ve Servet-i Fünun edebiyatında birçok romanda gözlemlenen ve Ahmet Cemil’de de izleri sürülebilen, ‘fena’ kitapların hazmedilememesinden kaynaklanan ‘yanlış’ bir bilince sahiptir (Tunç, 2012: 14);

“Nezih zaten iyi hazmedemediği fena kitaplardan fena müesses bir mukâme ile zihnen peyda ettiği gülünç bir mesleğe, tecrübesiz, genç bir kalbin verdiği kör bir itimâd ile inanarak kendisini nasıl kıyıcı bir tarike terk edilmiş olduğunu şemdi anlıyordu.” (Hayâl içinde, s.129-130).

‘Hayâl içinde’ romanında; Şükrü, Ziya, Vedat, Sait norm karakterdir. Romanda Şükrü, Ziya, Sait Nezih’in Tepebaşı Bahçesi’ne giderken ona eşlik eden arkadaşlarıdır. Vedat ise Nezih’le genelde okulda sohbet ettikleri arkadaşdır;

“Nezih de kitabet defterini bir elinde tutarak arkadaşlarından Vedat’ın koluna girmiş, koca bahçeyi boydan boya gezdikleri sırada refikine Tepebaşı Bahçesi’nde gördüğü kızları hikâye ediyordu.” (Hayâl içinde, s.34).

Vedat hesabı tesviye etmekte ist’câl göstermiyordu. Nihayet Nezih onun da kendisi gibi olduğunu anladı.” (Hayâl içinde, s.51).

Nezih, Ziya ile birlikte Büyükada’ya gider. Kızların peşine giden Nezih Ziya’dan yardım ister. Birlikte Diyapuloların peşinden giderler. Nezih’in genelde yardıma ihtiyacı olduğunda bu arkadaşından yardım ister ve birlikte hareket ederler.

Hayâl içinde’ romanında kart karakterler: Kart karakterler romanda başkişi ve onun değerlerini yıkmaya çalışan tek boyutlu kişilerdir. Romanda Diyapulo kardeşler (Alis-İzmaro, Mari), Mahmut Bey, Hayri, Recep Bey’in oğlu, Zamulato kişilerdir. Diyapulo kardeşler genelde zevk, eğlence peşindedir. Amcaları tarafından bakılan ve fakir bir aileyi oluşturmaktadırlar. Amaçları; zengin, paralı koca bulup hayatlarına devam etmektir.

Romanda Nezih’in gözüyle çelişkili bilgiler verildiği için anlar hakkında tam ve doğru bir hükme varamayız. Nezih, başlangıçta kızları Fransız tiyatrosunda artist zanneder; fakat daha sonra fakir olduklarını, onlara amcalarının baktığını ve birer âşık koca bulabilmek için böyle hoş olmayan davranışlarda bulunduklarını öğrenir. Kendisi gibi hayat karşısında çaresiz ve zavallı bulduğu bu kızlar için üzüldür. Romanın sonunda Nezih kızlar için bir hükme varır; *“Evet, Diyapulolar işte böyle gülüşmeye, eğlenmeye yarardı.”* (Hayâl içinde, s.186). Nezih bu kararı artık son demlerde anımsayabilmiştir.

Nezih, Mahmut Bey’i kendi bakış açısıyla şöyle tanıtır; *“Yılışık çehresiyle, sivri burulmuş küstâh ince bıyıklarıyla hoş gitmeyen genç.”* (Hayâl içinde, s.44) diye tasvir etmişti. Vedat’la birlikte ondan bahsedince – münasebet – siz, sulu sıfatlarını kullanırlar;

“Çaşmanın olabilmesi, vaka zincirinin düğümlemesi için birinci derecedeki kahramanla temsil edilen tematik gücün karşısında bir hasıma ihtiyaç duyulur. Tematik gücün gelişmesine mani olan bu güce Sourian karşı güç adını vermektedir. ” (Aktaş, 2003: 138).

Recep Bey’in oğlu, zenginleri temsil eden sembolik bir tiptir. Romanda onu hep uzaktan görürüz. Nezih, hiç sevmediği bu gencin adını bile vermek istemez, fakat Diyapulolar karşısındaki her başarısızlığında bu genci sık sık hatırlar ve onun şahsında zengin ve kibar beylere duyduğu düşmanlığı dile getirir;

“Hâlbuki Recep Bey’in oğlunda üzerindeki esvâblardan, belindeki kordondan başka nazar-ı dikkati celb edecek bir şey göremiyordu.” (Hayâl içinde, s.102).

“Niçin kendisi de zengin, bu kızlara Recep Bey’in oğlu gibi köşkler, istimbotlar, arabalar, elmaslar satın alacak kadar zengin değildi?” (Hayâl içinde, s.109).

Vedat’ın Nezih’e Hayri için şu sözleri söylemesi; *“Bu hıznır Hayri bütün sınıfı başımıza toplayacak.”* (Hayâl içinde, s.37).

demesi onun pek hoş bulunmayan bir kişi olduğunu açılar.

Romanda Diypulolar genel olarak hoş görülmeyen tiplerdir. Bunun içinde her zaman zevk, e ence peşinde ko an; zengin koca arayan tipler olarak karşımıza çıkmaktadır.

‘Hayâl içinde’ romanında zaman düzenli ve uyumlu bir şekilde ilerler. Roman Nezih’in bir   retim yılı sonunda Tepebaşı Bahçesi’ne gitmesiyle ba lar; diğer   retim yılı sonunda yine Tepebaşı Bahçesi’nde son bulur. Bir yıllık bir zaman dilimi kapsayan olay zamanı kronolojik bir sıralamayla verilir. Anlatı kişisi Nezih’in düşünceleri, yaptıkları ve zaman içerisinde yaşadığı değişimi bu zaman dilimi içinde verilir (Huyugüzel, 1982: 214). Anlatıda Nezih’in geçmiş ve gelecek hakkındaki planları bu zamanı içerisinde vurgulayarak gösterilir. Romanda meydana gelen ilk olay ile son olaylar arasında zamansal ba  Nezih’i hem düşünce olarak hem de diğer insanlar üzerinde olumlu değişimler düzlemidir. Nezih geldiği nokta ile geçmişi kıyasladığında çoğu kez geleceğe dair hay ller kurar. Zamanla Nezih’in olgunla tığını fark eder. Romanda sosyal ve kutsal zaman olarak Kurban ve Ramazan Bayramlarının gelişini vurgulanır.

Anlatıcıyla vaka arasındaki mesafe, vaka ve anlatma zamanları arasındaki münasebet a ına  ekil verir. Söz konusu münasebet a ının tespiti, vakayla anlatıcı arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasına, dikkatlere sunulmasına bağlıdır. Bunun için de metin halkası seviyesinde kim, neyi anlatıyor sualini sormak gerekir.

Nezih’in Behçet ile mektupla masında yine zaman kavramına değinilir;

“Behçet 25 Mayıs tarihli en eski mektubunda kızlara ait  u satırlar görülüyordu.” (Hayâl içinde, s.122).

“Behçet 29 Mayıs’ta tahass r n  daha ziyade anlatıyordu.” (Hayâl içinde, s.123).

“5 Haziran tarihli mektubunda Behçet yine kızlarda bahsediyordu.” (Hayâl içinde, s.126).

“Behçet’in 13 Haziran’da yazdığı mektupta Nezih için     n-ı ehemmiyet bir şey yoktu.”

“23 Haziran tarihli mektupta kızlara ait ancak dört be  satır vardı.” (Hayâl içinde, s.127).

“Behçet 23 Temmuz tarihli son mektubunda acı bir itiraf ile bütün Hay llerine bir hattı-ı butlan çekiyordu.” (Hayâl içinde, s.128).

Sonbaharda geçen olayları Eylül ayı içerisinde vermektedir; *“Eylülün ilk cuması, Nezih resimlerini almak için Beyoğlu’na geçiyordu.”* (Hayâl içinde, s.155).

Genel olarak romanda olaylar bir kronolojik ilerler. Nezih’in i  hesapla maları ve bunu ya arken zaman içerisindeki de i imlerini gözler önüne sergilenir. Geçmiş ile geleceği Hayâl ederken geçmişi hatırlayıp, gelecek hakkında planlar kurgular. Bunu da okuyucuya aktarır.

‘Hayâl içinde’ romanında olaylar; Tepebaşı Bahçesi, Beyoğlu, Büyükada’da geçmektedir. Fakat yazar, bu gibi yerleri kişiler bağlamında verdiği için sadece bu yerin  evre ile dünya arasındaki farka benzerlerde olan olayları değil; kişileri etkileyen tüm yerleri de ele alır. Sara haneba ı, Zanni eczanesi, Beyazıd, Kuru e me, Unkapanı Köprüsü, Erenköy, Haydar Pa a deniz hamamı, Taksim Cakomi Caddesi, Lüksemburg, L bon

pastanesi, Aya yorgi, Yıldızlı Köşk, Bağdat gibi yerler kişileri pek ilişkilerinin olmadığı çevresel mekânlardır; (Con Paşa Köşkü, Fotoğrafçı Sebah).

Anlatmaya bağlı edebi metinlerde mekân, romanın en temel unsurudur. Kişileri çevresine, kimi zaman içine alan bu halka kahramanı psikolojik açıdan etkilemektedir. Halka küçüldükçe roman kahramanının dünyasını kısıtlarken genişledikçe de kahraman ve kişilerin ruh durumunu etkiler;

“Şu Zanni Eczahânesi’nin yanından aşağıya doğru bir sokak sapar, orda otururlar. Kendileri Rum’dur.” (Hayâl İçinde, s.45).

“Kızların Bonmarşe’den çıktığını görünce, gözükmemek için Cakomi Caddesi’ne doğru ilerleyerek eczahânenin önünde durdular.” (Hayâl İçinde, s.64).

“Öğle yemeğini yer yemez evden fırlayarak Kazım’ın kiraathanesine koşar, orada bütün gazeteleri bir harf atlamadan hatmederdi.” (Hayâl İçinde, s.91).

“Galatasaray’ı, Büyük Pastacı, Halep Çarşısı... Nezih buralardan süratle geçiyor, gözü kaldırım üzerindeki kalabalıkta İzmaro’sunu bulmaya hâişger, daima ilerliyordu.” (Hayâl İçinde, s.136)

“Olay merkezli anlatılarda kullanılan ve üzerinden geçilen bir yerdir. Kişi-yer özdeşliği henüz tam olarak sağlanamamıştır. Çevresel mekânla algısal mekân arasındaki fark, fenomenolojik açıdan çevre ile dünya arasındaki farka benzer. Çevre; işlenmemiş, anılaştırılmamış, dönüştürülmemiş bir yerdir; üzerinden yalnızca geçilir ama derinliğine görülmez, kişi ve/ya olayı derinden etkilenmez.” (Korkmaz, 2017: 13).

Çevresel mekânlar kişiler üzerinde etkili olmayan yerlerdir. Bu gibi yerler genel olarak romanlarda geçen kişiler üzerinden verilen mekânlardır. Çevrenin insan üzerindeki izlenimini gösterir.

Romanda Tepebaşı Bahçesi, Beyoğlu, Büyükkada, Maltepe, İstanbul en geniş anlamıyla algısal mekânlardır. Nezih Tepebaşı Bahçesi’nde arkadaşlarıyla otururken Rum asıllı Diypulo ailesinden üç kızı görür ve bunlar arasında sonradan isminin Alis olduğunu öğreneceği kızı beğenir (Hayâl İçinde, s.9).

Nezih’in, davranışlarının ve düşüncelerinin merkezinde sürekli Alis vardır. Onu görmek için Tepebaşı’na, daha sonra Büyükkada’ya gider.

‘Hayâl İçinde’ romanında Nezih’in kendi evi, Tepebaşı’nda kızların olmadığı zamanlar, Büyükkada’ya gittiğinde kızları görmek ümidini kaybettiği zaman evvelkinden farklı olarak; adayı cansız ve ruhsuz bir halde görür;

“Labirent izlekli anlatılarda mekân, yalıtık ve tek boyutludur; karakter, zaman, mekân, insanı ezmek için üzerine yürüyen karşı güçlerin simgesel bir göstergesidir. Mekânın darlığı, fiziksel anlamda küçüklüğünden değil, karakterin imkânsızlığından ve kendini orada sıkıştırılmış duyumsamasından kaynaklanır.” (Korkmaz, 2017: 14).

Nezih mektepte dahi bir an durmayıp, sabırsızlık içerisinde Tepebaşı Bahçesi’ne gitmeyi ister. Nezih eve gittiğinde ilk zamanlar, zamanın erken geçmesi için erken uyur ve sabahın erken saatlerinde dışarı çıkıp bahçeye koşar. Nezih kızların yanında mutluluğu hisseder. Fakat kızların bazen yokluğu onu huzursuz eder ve onların peşinden gitmeyi, onları bulmayı çabalar. Mekânın darlaşması, psikolojik açıdan çıkmazda olan karakterin, kendini öteki ve yalıtık hissetmesine neden olur.

“Bahçe henüz tenhâ idi. Can sıkıntısıyla hemen bira ısmarladı; sonra bayram olduğunu tahatturla meze için bir çiroz istemeyi hoş gördü. Vakit geçiyor, ne arkadaşlarından biri geliyor, ne kızlar görünüyordu. Bu can sıkıntısı içinde Nezih cebinde altmış para bulunduğunu tahattur etti.” (Hayâl İçinde, s.49).

Kapalı-dar ve yutucu mekânlar, romanda kişiler üzerinde genelde baskı yapar. Bundan dolayı anlatı kişileri bu mekânlarda huzursuz, sıkıntı içerisinde.

Romanda açık besleyici mekânlar ise Tepebaşı Bahçesi, İstanbul, Büyükkada, Maltepe'dir. Bu mekânlar anlatıda dinamik oluş mekânları olarak anlatı kişilerine güven ve huzur verir. Açık-geniş, besleyici mekânlar *içtenlik mekânlarıdır*. Anlatı kişilerinin kendilerini huzurlu ve mutlu hissettikleri yerlerdir. Anlatı kişileri bu mekânlarda kendi içtenlik değerlerini kurarak, içten dışarıya doğru açılır. Sınırları sonsuza açılan bu tür mekânlarda büyüklük, anlatı kişilerinin içindedir.

Romanda Tepebaşı Bahçesi önemli bir besleyici mekândır. Roman bu bahçenin tasviriyle başlar. Nezih burada Diypulo kardeşleri görür. Onlardan İzmaro'ya (Alis) âşık olur. Tepebaşı Bahçesi Nezih'in bakış açısından detaylı bir şekilde tanıtılır. İlk defa gördüğü bu bahçede çok farklı bir âlem ile karşılaşır;

"Bir pazar günüydü. İfat dokuzu henüz geçmiş iken Tepebaşı Bahçesi, bugünkü Gül Yortusu münasebetiyle, kalabalık olmaya başlıyordu. Bahçenin aşağı tarafına toplanmış garsonlar tatlı musâhabelerinden ayrılmaya artık razı olarak tozlu masalara hoşdâvuzlukla bakan müşterilerin emirlerini almak için mürâcaat ediyorlardı." (Hayâl içinde s.1).

Romanda diğer bir açık besleyici mekân, Büyükkada'dır. Büyükkada Nezih için orada bulunan kızlara gitme düşüncesi onu etkiler.

"Nezih ister istemez bu delile kani olacaktır. Endişesi bir parça sükun bulunca önündeki ruh-nüvâz manzaradan daha ziyade lezzet almaya başladı. Pendik üzerinden yükselen kamer, tâ ayaklarına kadar şitâbân olan koca denizi bir rîz zerrin içinde yâlbeyuş kıliyordu. Akşamüstü adalara yaklaştıkları vakit kendilerini güvertede üşüten gün doğrusu pek ziyade düşmüş, yalnız hafif bir nevaziş halinde Nezih'e bir cihân-ı gayr-i meriden neşât-ı hayat getiriyordu." (Hayâl içinde, s.65).

Sonuç olarak romanda açık-geniş ve besleyici mekânlar, romanda kişilerin fiziksel ve ruhsal olarak huzurlu olduğu yerlerdir. Kişilerin kendilerine geldiği ve kendi konumlarının ne durumda olduğunu hissederler. Nezih'in bu mekânlarda mutlu, huzurlu ve rahat olduğunu gösterir.

2. 'HAYÂL İÇİNDE' KURGULANAN DÜŞ(ÜNÇE)LER VE EYLEMLER

'Hayâl içinde' romanında başkişi Nezih'in yaşadığı Hayâli aşk acısı, romanın izleksel kurgusunu oluşturan temel güçtür. Aşk acısının, sağaltıcı gücü olan kıskançlık, yabancılaşma, kadın-erkek çatışmasıyla irdelenmesi, bireyin kendini tanıma sürecinde yaşadığı içsel sancıları ve sosyal çatışmaları, okuyucuya yansıtmak için ele alınır.

2.1. Hayâl ve Hakikat Sahnesi Olarak: Aşk/Sevgi

Aşk, insanı karşı cinse olan münasebetini dile getirmektir. Bunu yaparken de içinde olan varlığı dile getirmek ve onu gerçekleştirmek ister. İnsanın bazen karşı kişiye olan sevgisini dile getiremeyebilir. Onu içinde büyütüp, besler. Kur yapma yoluyla aşk, XI. yy.'da doğmuş ve o çağın troubadour şiirinde biçimlenmişti. Bunun örneği, derebeyinin kullarının efendilerine olan sevgi borcuydu (Krich, 2002: 174).

Nezih, Tepebaşı Bahçesi'nde arkadaşlarıyla otururken Rum asıllı Diypulo ailesinden üç kızı görür ve bunlar arasında Alis adlı kızı beğenir. Alis'ten etkilenen Nezih onu görmek için Tepebaşı Bahçesi'ni sürekli gitmeye başlar. Aşka inanmayan Nezih'in, Alis'e olan ilgisi platonik aşk niteliğini kazanır. Artık Nezih'in, düşüncelerinin merkezinde Alis vardır. Onu görmek için Tepebaşı'na daha sonra Büyükkada'ya gider. Alis'i zihninde idealize eden Nezih, romanın ilerleyen sayfalarında onun düşündüğü gibi biri olmadığını anlayarak Hayâl kırıklığına uğrar. Aktris olduğunu sandığı Alis, zengin koca arayan, fakir bir aileye mensup

tanıdığı bu kızın gerçek isminin İzmaro olduğunu öğrenir. Romanın ilerleyen sayfalarında okur, İzmaro isminin doğruluğundan bile şüphe eder duruma gelir. Alis'in zengin ereklere olan teveccühü, Nezih'i; para, aşk ve toplumsal sorumluluklar konusunda düşünmeye sevk eder. Söz konusu durum, Nezih'in aşkla birlikte bir olgunlaşma sürecine girdiğini göstermektedir. Nezih romanın sonunda 'Hayâl İçinde' geçirdiği yaşamdan uzaklaşır ve memleketine karşı sorumluluklarının bilincine varır (Tunç, 2012: 9).

Sevgi, insanı kendilik değerlerine davet eden bir edimdir ve özünde paylaşmak, vermek ve birleşmek vardır. İnsan dünyada ancak severek ve sevilerek büyük insan olabilir. Kendini karşıdaki ile tek görme ve onun acılarına ve mutluluklarına ortak olmak sevginin kutsal yüzünün bir yansımasıdır. İnsan, sevgisinin nesnesine her zaman kökten bağlıdır ve ona karşılıksız olarak dünyaya sunar. Bu dünya hem sevenin kendi iç dünyası, hem de reel âlemin bütün güzellikleriyle doludur.

Sevgi, insanı biyolojik bir organizma durumundan 'ilahlılığı' yükseltir, benliği zenginleştirir, insanlığın organik, organik olmayan ve sosyokültürel güçlere hakim olmasını sağlar (Krich, 2002: 234).

"Nezih'in gözünde kadın ile ilgili şu gözlere yer verir: 'Alfons Kar'ın (Fransız eleştirmen, romancı, gazeteci) kadınlar diye bir kitabı var. Geçen gün orda okuyordum, iyi hatırımda kalmamış ama... Aşıklarla seyyahlar için diyor büyük bir musibet vardır. O da her vardıkları memleketin diğer memlekete, her sevdikleri kadının diğer kadınlara müşabih olduğunu anlamaktır diyor. Bak benim fikrim nedir: Bir kadın insanın gözü önünden kaybolunca hatırasından, kalbinden de kaybolmazsa o adam mesut olamaz. İşte ben ölünceye kadar bu fikri müdafaa edeceğim, Ne kadar roman, hikâye yazsam bunu ispata çalışacağım." (Hayâl İçinde, s.39).

İnsanın aşkla bütünleşmesi ve kendini tamamlaması insan olmanın bir ön koşuludur. Nitekim insan yaratılıştan beri aşkın sesini içinde duyan insan, kendini evrensel bir dönüşün ve yükselişin içinde bulur.

Sevgi, bir başkasını daha yakından tanımak için istek, karşılıklı özdeşleşme ve kişilik birleşmesi için özlem olarak belirir. Biz bunu birbirimizle anlaşabilme çabalarımızla, anlamak isteme özlemlerimizle belirtiriz. Anlaşılmak, 'hakkımızda' her şeyi bilen ve bizi nasıl olsa seven arkadaşımızın en iyi içgüdülerimizi olduğu kadar, en kötülerini de anlaması demektir (Krich, 2002: 186);

"Alis'in zengin erkeklere olan teveccühü, Nezih'i para, aşk ve toplumsal sorumluluklar konusunda düşünmeye sevk eder. Söz konusu durum, Nezih'in aşkla birlikte bir olgunlaşma sürecine girdiğini göstermektedir." (Hayâl İçinde, s.9).

Romanda bir diğer aşk edimi, Behçet'in Diyapulo kardeşlerden Mari'yi sevmesidir. Birbirlerine mektupla yazmaları ve birbirlerine karşılık vermeleridir. Nezih bu duruma şaşırıp, kendi aşkıyla karşılaştırıp gıpta etmiştir. Sevgi, uygarlaşmış toplumda rastlanan bir olgudur ve insanlık tarihinin epey yakın bir döneminde ortaya çıkmıştır (Krich, 2002: 173);

"Nitekim aşka inanmayan Nezih'in Alis'e olan ilgisi gittikçe platonik bir aşk niteliğini kazanır. Nezih, davranışlarının ve düşüncelerinin merkezinde sürekli Alis vardır. Onu görmek için Tepebaşı'na, daha sonra Büyükada'ya gider." (Hayâl İçinde, s.9).

Aşk insan yaşamına da şekil veren en büyük unsurdur. Aşkın insan üzerindeki istek ve dilekleri vazgeçilmez bir değerdir. İnsanın karşı cinse olan sevgisi asla değişmez. Bu sevgi kişiyi başka yönlerle çevirmesi de insanı etkiler. Sevginin gücü insanı büyüler. Nezih'in aşkı da ne kadar tek taraflı olsa da kendisini başka bir tip olarak yaratır. Nezih, sevgisi için her şeyi yapmaktadır. Bu aşkı bir türlü karşıya iletememektedir. Romanın sonunda Nezih bu aşkı tek taraflı olduğunu anlayınca aşkıdan vazgeçip vatan sevgisine yönelmiştir.

2.2. 'Hayâl İçinde' Hakikatler: Benlik ve Kadınlık Bilinci

Kadın, yeryüzünde erkeği artı yönleriyle ön planda ilerletmektedir. Kadının hem annelik bilinci hem de karşı cins olarak erkeğe karşı olması gerektiği gibi davranması gerekmektedir. Eğer bunu gerçekleştirmezse onun başka bir düşte yaşaması ve evrende ona göre davranması gerekir. Bireyin kendilik bilinciyle çepeçevre sarılması, onun ontolojik olarak varlığını tamamlaması anlamına gelir. Bireyin kendini gerçekleştirmek için her şeyden önce benlik bilincine ulaşmış olması gerekir.

'Hayâl İçinde' romanında Diyopulo ailesinin çıkar peşinde koşmaları ve kendilerine birer zengin koca bulma çabalarındadırlar. Nezih'in İzmaro'nun peşinde gitmesi ve Hayâli bir aşk peşinde koşması vurgulanmaktadır. Burada Diyapulo kadınların karşıdaki kişinin kim, nasıl biri olursa olsun, sadece para ve şöhreti olsun yeterlidir. Bunun içinde kendilerini para karşılığında, zevk-eğlence uğruna adanmaları işlenmiştir. Kendilerini bilme gibi bir uğraş içinde değillerdir. Hayat sanki bir gün içinde yaşanıp gidecekmiş gibi yaşamaları onlar için önemli sayılmıştır. Kadın, toplumun en önemli kurucu üyesidir. Toplumsal değerler de kadınlık bilinci sayesinde kendini gelecek kuşaklara taşır. Toplumun en küçük yapı taşı olan çocuklar, kadınların ellerinde şekil alır;

"Aktris olduğunu sandığı Alis, zengin koca arayan, fakir bir aileye mensup bir kızdır." (Hayâl İçinde, s.9).

"Bir kadın insanın gözü önünden kaybolunca hatırasından, kalbinden de kaybolmazsa o adam mesud olamaz. İşte ben ölünceye kadar bu fikri müdafaa edeceğim. Ne kadar roman, hikâyeye yazsam bunu isbâta çalışacağım." (Hayâl İçinde, s.39).

Nezih kızlar için bir hükme varır: *"Evet, Diyapulolar işte böyle gülüşmeye, eğlenmeye yarardı."* (Hayâl İçinde, s.186).

Kadının toplumdaki yerini bilmesi ve ona göre davranması, gelenek ve göreneklere hâkim olması gerekmektedir. Toplum içerisinde kendi konuma göre davranıp çevresine örnek bir kişi olarak hareket etmelidir. Romanda Diyapulolar bunun tam tersi olarak hareket etmektedirler. Aileden kopuk bir yaşam sergilemektedirler. Babanın yokluğu onlar üzerinde hemen etkisi görülmektedir.

2.3. 'Hayâl İçinde' Bir Yıkıcı İtki: Kıskançlık

Kıskançlık, insanın kendi duygularına karşı başka birinin onun duygularına ortak olmasıyla ortaya çıkar. Bu şekilde insan da bunu ortadan kaldırmak istese de bazen başaramayabiliyor. Bununla birlikte başarısız olan kişi mutsuzluğa kapılıp, ya sevgisinden vazgeçiyor ya da onu sadece Hayâlde bırakıyor. Kıskançlığın insanda var olmasıyla kişi, elinde olmadan da hırçınlaşabiliyor. Erkeğin veya kadının kıskançlık duyguları ne kadar farklı olsa da ikisinin çıkış noktası da birdir. Bu şekilde her iki cinsinde kendilerine göre hareket etmeleri gerekmektedir.

Romantikler kıskançlığı, *"gerçek aşkın kusursuz hatlarının kaçınılmaz gölgesi"* (Krich, 2002: 66) olarak tanımlamaktadır; Nitekim Bireyi bir başkasına dönüştüren duyguların başında kıskançlık gelir. Kıskançlık, insani edimleri körelterek insanı yıkıcı bir güce dönüştürür.

'Hayâl İçinde' romanında kıskançlık duygusunu içinde büyüten Nezih, İzmaro'nun yanında başka erkeklerin varlığında her zaman rahatsız olur. Sürekli onların masalarında bulunmak ister. Diyapuoların başka kişilerle ilgilenmesinde Nezih'i hem kızdırır hem de kiskandırır.

Nezih'in Recep Bey'in oğlunu bile kıskanır;

“Niçin kendisi de zengin, bu kızlara Recep Bey’in oğlu gibi köşkler, istimbotlar, arabalar, elmaslar satın alacak kadar zengin değildir? Kızların ihtilal ki karşılarında mecburi gülmek için kendilerini zorladıkları o gençler hakikat-i halde Nezih’ten fazla bir meziyete mi maliktir? O, bu şiddet-i muhabbetiyle beraber niçin onların madununda, bu istediği saadetlerden mahrum kalsın?” (Hayâl içinde, s.109).

...

“Kıskançlık, insanını temel özelliklerinden biridir. İnsan yeterinden fazla kıskanırsa, bu duygu kişinin mutsuz olup etrafını da mutsuz etmesine neden olur. Birey kıskançlık duygusunu, kine ve öç almaya dönüştürdükçe hayat çekilmez bir hal alır;

“Bütün tatlı emellerini, rüyalarını tekîf eden bu bu sedd-i aniften aşmak için Nezih Hayâline hem-rev olmak istiyordu. Fakat beri tarafta hakikat kalbini o kadar acı bir tazyik ile sıkıyordu ki kızların etrafını ihata eden bu kadar gençleri düşünmemeye muktedir olamıyordu. Bu Nezih için pek acı bir tefekkürdü. O, tâ ibtidâları Vedat’ı kıskanmıştı. Asıl kıskanılacak olanlar, kızlar için bu kadar eser-i temâyül gösteren bütün birtakım erkeklerdi ki Nezih bunların içinde servetçe, zerâfetçe, kendinin rekabet edemeyeceği pek çoklarını görüyordu.” (Hayâl içinde, s.109).

Kıskançlık, ister bir kadın ya da başka bir insan, hatta iktidar ya da mal mülk olsun, sevilen nesneye tek başına malik olmayı özel amaç edinen sevgi düzeninin bencil yanıdır. Romantikler kıskançlığı, gerçek aşkın kusursuz hatlarının kaçınılmaz gölgesi olarak romanda ortaya çıkar.

Nezih’in bu olanlara karşı kendine gelip her şeye son vermek ister. Artık Hayâl dünyasından hayatın hakikatlerini anlayarak ve olgunlaşarak uzaklaşır. Bu olgunlaşma sürecinin sonuncunda Nezih’in platonik aşkın yerine koyduğu değer ise vatana karşı vazifeleridir. Bu şekilde Nezih’in Hayâlden hakikate giden yolda kızlarla olamayacağını anlayıp onlardan uzaklaşır.

Sonuç Olarak kıskançlık duygusu insanı bazen kötü yönle saptırabilir. Bunun için insan sevdiği kişileri kıskanır ve bu aşırıya kaçarsa da kişinin kötü davranışlar sergilemesine sebep olur. Nezih, kızları her türlü kıskanmaktadır. Onların yanına gelen erkekleri ve erkeklerle konuşup eğlenmeleri Nezih’i huzursuz eder. Recep Bey’in oğlunda paranın varlığı onu kızlara yanaştırır ve Nezih’te onu kıskanır.

2.4. ‘Hayâl içinde’ Yalnız ve Yalnız Hakikati Aramak

Hayâl, insanın herhangi bir varlığı düşünde canlandırmasıdır. İnsan Hayâllerle yaşaması doğal karşılanan bir olgudur. Hayâllerin bazen insanı mutluluğa, bazen de mutsuz duruma düşürebilir. İnsan Hayâllerini gerçekleştirmek ister ve bunun içinde elinden gelen her şeyi ortaya koyar. Hayâl ile hakikatin bir arada olması da insanı olgunlaştırır. Hayâl olan duygularını gerçeğe dönüştürmek için uğraşan insan, onun somut olarak da olmasını ister.

Sevdanın kendi üzerinde yarattığı aşırı duygulanmadan etkilenen ve Hayâl dünyasında yaşayan Nezih, Tepebaşı Bahçesi’nde gördüğü İzmaro’nun peşinden gider. Kendi zihninde ona karşı bir aşk/sevgi besler. Bu aşkı sadece kendisi ve arkadaşları bilir. Bunu İzmaro’ya bir türlü söyleyemez. Nezih’in aşkı Hayâl dünyasında kalır. Bazı günler aşkını göremeyince de çok huzursuz olur. Belli bir zaman geçtikten sonra ona direkt söyleyemediği aşkını mektup aracılığıyla vermek ister ama onu da başaramaz. Hayâldekilerini somut bir varlığa döker ama başaramaz. Nezih’in aşkı Hayâl olarak oluşur ve Hayâl olarak da geçip gider. Nezih zihninde yarattığı aşk dünyası içerisinde kıvrılır durur;

“Ah, onlarda Tepebaşı Bahçesi’nde kol kola gezmek, adada çamlar altında arabalar içinde birlikte dolaşmak ne tatlı olacaktı... Nezih bu meyelân-ı şedidin kendi istikbalini nerelere sürükleyeceğini mübhem

bir surette hissettiği halde yine bu tatlı ihtimallere terk-i Hayâl etti. Gözünün önünde şeffaf tuvaletlerle kendisini çağıran İzmaro'sunun arkasında koşarken zannediyordu ki derin, pek derin bir uçuruma düşüyordu; ve bundan memnundu.” (Hayâl içinde, s.110).

...

“Hâlbuki ayrı bir muhit içinde tevellüdünün netice-i zaruriyyesi olarak, kalpteki bütün bu istidadlara karşı onlardan mahrum kalacaktı. Bu hiss-i mahrumiyyet, bu hiss-i acz, birkaç kere Nezih'in şeh-bal-i Hayâlini kırmıştı.” (Hayâl içinde, s.150).

Hayâl unsurunun kişiler üzerindeki kurgusu, yaşamı kişiyi etkilemektedir. Kişinin zihin dünyasındaki unsurları gerçekleştirmek üzere çaba göstermektedir. Nezih'te hayâlindeki aşkını gerçekleştirme çabasında çalışmıştır. Ama sadece hayâlde kalmıştır. Aşkını hakikate uyarlamadan son bulmuştur.

Nezih, romanın sonunda hayâl dünyasından, hayatın hakikatlerini anlayarak ve olgunlaşarak uzaklaşır. Kendisinin nasıl bir aşk için rüyalara daldığını görüp, kendi iç sesini dinleyip doğru yolda ilerlemek istemiştir. Nezih'in platonik aşkın yerine koyduğu değer ise vatana karşı vazifeleridir. Nezih'in, romanda hayâlden hakikate doğru olan yolculuğunu kendine geliş olgusuyla irkilip son bulur.

SONUÇ

Hüseyin Cahit Yalçın, eserlerinde genel olarak Servet-i Fünun dönemindeki aksaklıkları ele alıp ve bunlardan biriside o dönemdeki gençlerin hayâl dünyasını, hayâli aşkları ve toplumdan kaçış temalarını ele almıştır. Bu temalardan hayâli aşkı ele aldığı 'Hayâl içinde' romanında da görmekteyiz. Yazarın ustalık devrinin eseri olan 'Hayâl içinde' hem içerik olarak hem de şekil olarak uyumlu bir eserdir.

Hüseyin Cahit, 'Hayâl içinde' romanında başkışı olan Nezih'in hayâl dünyasındaki aşkını dile getirmektedir. Nezih, hayâli olan aşkının yani İzmaro'nun (Alis) peşinde koşup, onu gerçekleştirmek istemiştir. Roman Nezih'in etrafında şekillenmiştir. Nezih'in hayâli dünyasında okur ile beraber dolaşmaktadır.

'Hayâl içinde' romanını merkez alarak incelediğimiz bu çalışmada romanın kimliği, isimden içeriğe, bakış açısı, olay örgüsü, zaman, mekân, şahıs kadrosu ve izleksel kurgusu ele alındı. Genel olarak yazar romanda kişinin hayâli düşüncelerine yer verip, onu başkışı üzerinde şekillendirir.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Şerif (2003), **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Akçağ Yay., Ankara.

BAŞ, Selma (2010), “Batiya Hayran Bir Neslin Romanı: Servet-i Fünun Romanı”, **Turkish Studies**, Volume 5/2 Spring, s. 313-362.

BENGİHİLMI (2000), **Gazeteci, Siyasetçi ve Fikir Adamı Olarak Hüseyin Cahit Yalçın**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.

HUYUGÜZEL, Ömer Faruk (1982), **Hüseyin Cahit Yalçın'ın Hayatı ve Edebi Eserleri Bir Araştırma**, Ege Üni. Edebiyat Fakültesi Yay., Bornova/İzmir.

KAVCAR Cahit (1985), **Batılılaşma Açısından Servet-i Fünûn Romanı**, KTBY., Ankara.

KORKMAZ, Ramazan – Şahin, Veysel (2017), **Romanda Mekân 'Romanda Mekân Poetiği ve Çözümlemeler**, Akçağ Yay., Ankara.

KRİCH, A.(2002), **Aşkın Anatomisi** (Çev. Mehmet Harmancı), Say. Yay., İstanbul.

KUTLU, Şemsettin (1972), **Servetifünun Dönemi Türk Edebiyatı Antilojisi**, Bates Yay., İstanbul.

TANPINAR, Ahmet Hamdi (1995), **Edebiyat Üzerine Makaleler**, (Haz. Zeynep Kerman), Dergâh Yay., İstanbul.

TUNCER, Hüseyin (1992), **Servet-i Fünun Edebiyatı**, Akademi Kitapevi, İzmir.

TUNÇ, Gökhan (2012), “Önsöz”, **Hayâl İçinde**, Orion Yay., Ankara

UŞAKLIĞI, Halid Ziya (1987), **Kırk Yıl**, Haz. Şemsettin Kutlu, İnkılâp Yay., İstanbul.

YALÇIN, Hüseyin Cahit (2002) **Edebiyat Anıları**, İş Kültür Yay., İstanbul.

YALÇIN, Hüseyin Cahit (2012), **Hayâl İçinde**, (Haz. Gökhan Tunç), Öncü Matbaası, Orion Kitapevi, İstanbul.